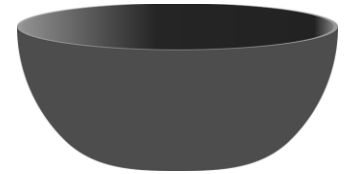

LIVSMEDELSKONTAKTMATERIAL

VAD MENAS MED KONTAKTMATERIAL?

VAD MENAS MED KONTAKTMATERIAL?

- Material- och produktgrupperna (17 st.) har definierats i EU-förordning 1935/2004

Aktiva och intelligenta material och produkter

Lim och klister

Keramik

Kork

Gummi

Glas

Jonbytarhartser

Metaller och legeringar

Papper och kartong

Plast

Tryckfärger

Regenererad cellulosa

Silikoner

Textilvaror

Lack och ytskikt

Vaxer

Trä

VEM ÄR KONTAKTMATERIALFÖRETAGARE?

- De som tillverkar mellanmaterialen till kontaktmaterial (såsom de som tillverkar cellulosa, plastgranulat)
- De som vidareförädlar kontaktmaterial (såsom de som blåser plastfilm, belägger kartong)
- De som tillverkar de slutliga kontaktmaterialen (såsom de som tillverkar den slutliga plastpåsen, de som trycker papperspåsen osv.)
- De som importerar kontaktmaterial
- De som idkar grosshandel med kontaktmaterial

→ Om verksamheten ska lämnas en registreringsanmälan till livsmedelstillsynsmyndigheten (Livsmedelslagen 23/2006, 21 a§)

OBS!

Detaljhandel med kontaktmaterial betraktas inte som verksamhet i kontaktmaterialbranschen

VAD BESTÅR KONTAKTMATERIALENS SÄKERHET / ÖVERENSSTÄMMELSE MED KRAVEN AV?

- Huvudsakligen den kemiska säkerheten
- Den mikrobiologiska säkerheten
- Märkningarna på kontaktmaterialen
- Spårbarheten
- Handlingarna som påvisar överensstämmelsen med kraven
- Den rätta användningen av kontaktmaterialen

DEN KEMISKA SÄKERHETEN ^{1/4}

ALLMÄNNA KRAV PÅ ALLA KONTAKTMATERIAL

- Enligt lagstiftningen (EU-förordning 1935/2004) om kontaktmaterial ska material och produkter tillverkas i enlighet med god tillverkningssed så att de under normala eller förutsebara användningsförhållanden inte överför sina beståndsdelar till livsmedel i sådana kvantiteter som skulle kunna:
  - utgöra en fara för människors hälsa;
  - medföra en oacceptabel förändring av livsmedlens sammansättning; eller
  - medföra en försämring av deras organoleptiska egenskaper.
- Kontaktmaterialföretagare är skyldiga att utarbeta ett dokumenterat kvalitetsledningssystem för att säkerställa den kemiska säkerheten (EU-förordning 2023/2006).

DEN KEMISKA SÄKERHETEN ^{2/4}

- Säkra råvaror, halvfabrikat och andra utgångsmaterial, tillsatser och processhjälpmedel vid tillverkning av kontaktmaterial
  - ska påvisas med dokumentation (kemisk information, analysresultat, förklaringar om överensstämmelse).
- I kontaktmaterialens tillverkningsprocess uppkommer inga hälsovådliga föreningar och av processkemikalierna återstår inte heller icke hanterbara rester i kontaktmaterialen → tillverkarens riskvärdering.
- Den som tillverkar kontaktmaterial ska låta analysera det slutliga kontaktmaterialets kemiska säkerhet i sådana förhållanden, som materialet eller produkten är avsett/avsedd att komma i kontakt med livsmedel (temperaturen, tiden, livsmedelssimulanten).

DEN KEMISKA SÄKERHETEN ^{3/4}

Exempel på kemiska faror/risker som kontaktmaterial orsakar:

- Ftalater och bisfenol A ur plast, beläggningar – hormonstörare
- Tungmetaller ur keramik, returpapper eller returkartong, tryckfärger, metallkärl – anhopas i kroppen med olika sjukdomar som följd
- Flyktiga ämnen – ur plast, papper och kartong, tryckfärger – lukt och smak, karcinogener
- Epoxiderivat och Bisfenol A – ur invändiga beläggningar i konservburkar – hormonstörare, neurologiska symptom?
- Mineraoljerester MOSH och MOAH bl.a. I kartongförpackningar – mutagena, karcinogena?

DEN KEMISKA SÄKERHETEN 4/4

Användning av kontaktmaterial

- Livsmedelsföretagaren ska försäkra sig om kontaktmaterialets lämplighet för det avsedda användningsändamålet redan i anskaffningsstadiet → kontakt / utbyte av information med leverantören till materialet, handlingarna som påvisar överensstämmelsen med kraven
- Kontaktmaterial ska användas i rätta förhållanden för rätt kontakt.
  - ✓ Livsmedelstyper (särskilt feta och fuktiga livsmedel)
  - ✓ Kontaktförhållandena (temperaturen, kontakttiden, arean)
- Obs! Migrationen av ämnen från kontaktmaterialet till livsmedlet är som störst, då det rör sig om ett fett livsmedel och hög temperatur

DEN MIKROBIOLOGISKA SÄKERHETEN

Hanteras med

- god processhygien och annan liknande hygien hos den som tillverkar och vidareförädlar kontaktmaterial
- tillräckligt skydd av kontaktmaterialen under transport och förvaring
- **omsorgsfull hantering i livsmedelslokalen!**
  - Förpackningsmaterialen tillräckligt åtskilda från kontaminationskällor såsom avfall eller livsmedel (t.ex. ett eget lagerutrymme eller en egen hylla, förvaring skyddat, inte i direkt kontakt med golvet, endast en dags behov på arbetsplatsen)
  - Rätt rengöring av kontaktmaterialen – för vart och ett material används det rengöringsmedel och det rengöringssätt som lämpar sig för materialet i fråga, rengöring vid rätt tidpunkt

MÄRKNINGARNA PÅ KONTAKTMATERIAL

- Märkningarna regleras av lagstiftningen (EU-förordning 1935/2004, 15 art).
- Märkningarna ska vara synliga, lättlästa och beständiga.
- I detaljhandeln ska märkningar finnas på materialen och produkterna eller på förpackningen till dem, i andra stadier av handeln på medföljande dokument eller på själva materialen eller förpackningarna.
  - Orden ”för kontakt med livsmedel” eller en specifik uppgift om användningsområdet, såsom en vinflaska eller soppsked eller den ”bägare och gaffel”-symbol som framgår av bilagan till förordningen.
    - Ovan nämnda märkning krävs ändå inte, om produkten på grund av sina egenskaper klart är avsedd att komma i kontakt med livsmedel;
  - Vid behov särskilda anvisningar om en säker och lämplig användning;
  - Tillverkarens, producentens eller säljarens namn eller firmanamn och adress;
  - Lämplig märkning som möjliggör spårbarheten.

SPÅRBARHETEN

- Kontaktmaterial ska vara spårbara ett steg framåt och ett bakåt precis som livsmedlen också.
- Kontaktmaterialföretagarna hanterar vanligen också den interna spårbarheten.
- Kontaktmaterialen ska kunna spåras även i livsmedelslokalen
  - Att ett livsmedel måste återkallas kan ibland också bero på kontaktmaterialet – då borde man kunna fastställa t.ex. tidsperioden under vilken förpackningsmaterialpartiet använts.
- Även dokumenten ska kunna spåras till varandra och till själva kontaktmaterialen.
  - Separata analysresultat bör till exempel kunna kopplas ihop med förklaringen om överensstämmelse och själva kontaktmaterialet.

VARFÖR ÄR DET VIKTIGT ATT SÄKERSTÄLLA KONTAKTMATERIALENS SÄKERHET OCH ANNAN ÖVERENSSTÄMMELSE MED KRAVEN?

- Den kemiska belastningen på människan från omgivningen är stor och kontaktmaterialens andel av den är väsentlig.
- Ett livsmedel är alltid i kontakt med något material eller någon produkt → Det slutliga livsmedlet är alltid en kombination av förpackningen, kärlet eller produkten och livsmedlet. Under sin livscykel kommer livsmedlet i kontakt med många kontaktmaterial.
- Arbetet som gjorts för ett livsmedels säkerhet och kvalitet kan gå till spillo, om man inte försäkrat sig om att materialet som kommer i kontakt med livsmedlet är säkert och lämpligt.
- Livsmedelsföretagarna har en god möjlighet och makt nog att påverka den kemiska exponering som konsumenten utsätts för via livsmedlen, eftersom vi alla dagligen konsumerar förpackade livsmedel.
- Exponering för kemiska ämnen via livsmedelskontaktmaterial orsakar inte just någonsin ett akut förgiftningstillstånd, men på lång sikt är deras inverkningar på människans hälsa obestridliga.
- Än återstår ändå en hel del okunnighet och likgiltighet i fråga om den exponering som kemiska ämnen orsakar.

